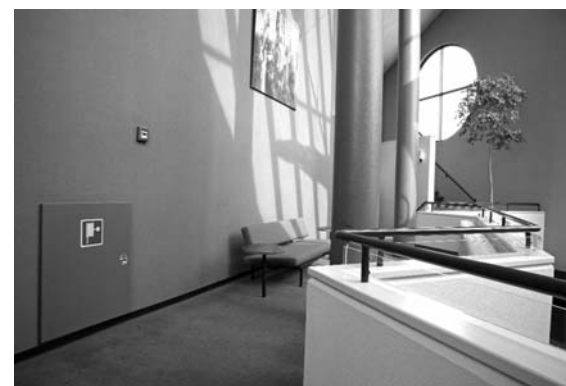

onder: Nel Oskam;
rechts: Goudse Schouwburg

‘De schouwburg moet een gezicht hebben’

Truus Gubbels Iedere schouwburg in Nederland staat voor de vraag: gaan we voor volle zalen of leven we ons uit in artistieke idealen? Hoe gaat Nel Oskam, schouwburgdirecteur in Gouda, om met dit dilemma?

Publiek en artistieke idealen zijn even belangrijk voor Nel Oskam. De Goudse Schouwburg staat bekend om veel volle zalen, hoe komt dat? ‘Je kunt zeggen: mensen komen voor de kernactiviteiten, de podiumkunsten. Dat is honderd procent waar, maar ik vind het belangrijk dat je een warm bad creëert waardoor mensen zich prettig voelen als ze binnenkomen. Er staat een bloemetje en er staan geen sopemmers onder de trap, wat ik elders wel eens zie. Belangrijk is de uitstraling van het gebouw, hoe het voelt, hoe het personeel is. Mensen moeten het leuk vinden om hier te werken – en ze moeten het liefst iets hebben met theater. Er zijn hier tachtig personeelsleden. De horeca hebben we in eigen beheer: dat betekent geen vermenging van belangen; we kunnen de service geven die we willen geven.’

Er zijn zo’n 330 voorstellingen per seizoen: vaak twee voorstellingen op een avond. ‘Dat kan ook niet anders,’ zegt Oskam, ‘want in de

zomer zijn we gesloten. We starten half september en gaan door tot half juni in de grote en kleine zaal. Het aantal bezoekers is nu (maart 2007, red.) al 159.000.’ Het publiek komt uit de hele regio en dat hebben we nodig, want Gouda heeft nog geen 80.000 inwoners dus daar zou de schouwburg het niet mee redden.

‘De schouwburg moet een eigen gezicht hebben’, meent Oskam. ‘Door je programmering moeten mensen vertrouwen in je krijgen. En dat moet je opbouwen. Wij hebben de naam dat het goed loopt en dat heeft er ook mee te maken dat ons publiek “in het diepe durft te springen”. Dat vertrouwen bouw je in de loop der jaren op.’ Volgens haar moet je je publiek voor zijn en blijven uitdagen. Alleen maar programmeren conform de vraag is niet goed. Je moet de highlights laten zien omdat daar vraag naar is. ‘Ik kijk altijd naar verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld ook oudere mensen. Moet je BZN en Benny Nijman doen of niet? Ja, vind ik,

want daar komen veel oudere mensen op af die eigenlijk nooit in het theater komen.’ Daarnaast programmeert ze ook de meer experimentele vormen van podiumkunst, zowel uit Nederland als uit het buitenland.

Risicovolle dingen

Maar er is geen programmeringsbudget. Aan alle voorstellingen die een volle zaal trekken (815 plaatsen), kan ze verdienen, en die inkomsten gebruikt ze weer voor de meer risicovolle dingen. Oskam programmeert bijvoorbeeld ook moderne dansvoorstellingen, waarvan ze denkt dat 150 bezoekers het maximum is, maar die beschouwt ze als parels in de programmering. Als de risicovolle, mooie voorstellingen alleen maar in Den Haag of Rotterdam te zien zouden zijn, zou een deel van het publiek daarheen gaan.

‘Ik vind het heel belangrijk dat hier zo’n beetje alles te zien is,’ zegt Oskam, ‘dus ook muziek van de twintigste eeuw, bijvoorbeeld het Schönberg Ensemble. Dat leidt soms wel tot discussies met collega’s en de gemeente en dan zeg ik: “Ons theater heeft een gezonde fundering en als je een stuk weghaalt dan gaat het geheel wankelen.” Op de lange termijn is dat de sleutel van het succes: niet alleen maar gaan voor voorstellingen waarvan je weet dat ze een volle zaal trekken.’

‘We krijgen een kleine zeven ton subsidie waarvan drie ton terugvloeit voor de huur van het pand; de rest verdienen we zelf’, vervolgt zij. ‘Maar je hoort me niet klagen. Als je een hoog bezettingspercentage hebt, krijg je natuurlijk veel terug en dat heb je ook nodig. Tijdens de economische recessie hadden wij de luxe dat, waar we normaal veel mensen teleur moesten stellen omdat het uitverkocht was, het er toen wat minder waren, maar het bleef vol. Aan de verhuur van onze ruimtes was het wel duidelijk te merken. Maar omdat we zo veel voorstellingen hebben, blijft er sowieso niet

veel ruimte over voor commerciële verhuur. Dus de klappen die je krijgt, zijn dan lang niet zo groot als bij instellingen die daar wél veel aan doen. Nu merk ik bijvoorbeeld dat bedrijven die hun nieuwjaarsreceptie hier houden, niet moeilijk doen over de kosten. En dan is het goed dat je de horeca in eigen beheer hebt, want dan vloeit het weer terug naar de schouwburg.’

Nieuwe impuls

Op de vraag naar haar mening over het onlangs verschenen advies van de Raad voor Cultuur over de reorganisatie van het theaterbestel in Nederland antwoordt ze: ‘Je kunt wel altijd kritiek hebben op nieuwe ideeën, maar ik ben geneigd om het positief te bekijken. Met name het verhaal van acht grote steden die ruimte bieden aan acht grote gezelschappen is goed, want als toneel in de steden rondom Gouda goed gaat, dan spint ook Gouda daar garen bij. Er moest wat gebeuren met die enorme versnippering en ik wil dan ook niet op voorhand negatief zijn over het advies. Een nieuwe impuls is van belang, maar daarbij mogen ook de vlakkevloerproducties niet vergeten worden. Ik hoop wel dat het reizen door de belangrijke gezelschappen blijft voortbestaan. Een voorbeeld: ik probeer altijd een of twee voorstellingen van Toneelgroep Amsterdam te programmeren. Niet alles, want daar hebben we geen publiek voor. Maar als ons publiek Toneelgroep Amsterdam goed kent, gaan ze vervolgens ook in Utrecht of Amsterdam de andere voorstellingen zien. Wij kunnen helpen om die voedingsbodemp te creëren. Ik denk dat het voor de grote gesubsidieerde gezelschappen belangrijk is dat ze minimaal één voorstelling in de wat grotere provinciesteden doen, dat is een win-winsituatie voor beide.’

En wat vindt ze van het schellinkje, door de nieuwe cultuurminister Ronald Plasterk als knuppel in het hoenderhoek gegooid? ‘Ach, daar

Truus Gubbels

is redacteur van *Boekman* en
stafmedewerker van de Boekman-
stichting

Goudse Schouwburg

is al zo veel over gezegd: we doen al zo lang aan gedifferentieerde prijzen. Dat is niets nieuws: we verkopen al jaren de zijbalkonplaatsen voor de helft van de eersterangsprijzen – en daar staan mensen voor in de rij. Maar dat is geen uitvinding uit 2007. Waar ik me wel zorgen over maak, is de aankondiging van de minister dat er 50 miljoen euro bezuinigd moet worden. Ik zie niet waar dat geld vandaan moet komen. Als ze dat bij de theaters weg moeten halen, hebben we met z'n allen een probleem.'

Dikke kabouters en domme leer- krachten

Anita Twaalfhoven Het Nederlandse jeugdtheater is toonaangevend in de wereld. De gesubsidieerde kwaliteitsproducties lijden echter onder de commerciële successen van Kabouter Plop en K3 en de censuur van overijverige lagereschooldocenten. Dit ongunstige tijt te keren, is een schone taak voor de overheid.

Met theater, dans, opera, musicals, muziek, mime, cabaret, poppen- en objecttheater voor een jong publiek is het jeugdtheaterlandschap rijkgeschakeerd. Podiumkunst voor jong publiek is niet alleen te zien bij de jeugdtheatergezelschappen. Ook gevestigde gezelschappen voor volwassenen als het Onafhankelijk Toneel en Toneelgroep Amsterdam brengen voorstellingen voor kinderen of jongeren, en net als Introdans heeft Het Internationaal Dans-theater een tweede dansgroep die zich specifiek richt op de jeugd. Ook heeft Het Concertgebouw Amsterdam sinds enkele jaren het Productiehuis Jeugdconcerten, waar bekende regisseurs samenwerken met professionele musici.

De leeftijdsgrenzen schuiven steeds verder op. Aan de ene kant van de groeicurve raakt het aanbod voor vijftienplussers aan het aanbod voor volwassenen. Zoals in het Amsterdamse Rozentheater, waar de twee gezelschappen Huis aan de Amstel en Het Syndicaat voorstellingen

brenge voor 'jongvolwassenen'. Aan de andere kant zit het aanbod voor 'tweeplussers' in de lift, met reizende festivals als 'Twee Turven Hoog' voor een publiek dat de luiers nog maar nauwelijks is ontgroeid. Maar of de voorstellingen nu voor peuters of pubers zijn gemaakt, het jeugdtheater boeit ook een volwassen publiek. Het jeugdtheater van de afgelopen decennia is voor jong en oud, variërend van de Griekse tragedie op kindermaat *Ifigeneia Koningskind* of het oorlogsdrama *Mirad, een jongen uit Bosnië* tot kleurrijke drama's rond het moderne gezin als *De verschrikkelijke Stiefmoedershow!* of *Stormgek*.

Het Nederlandse jeugdtheater is, samen met het Zweedse, toonaangevend in de wereld en in het buitenland een graag geziene gast. De tijd dat het draaide om zoete sprookjes, brave liedjes en volwassen spelers die op de hurken gaan om de kinderwereld tot leven te brengen, hoort tot een grijs verleden. Net zoals de periode